

КУЛТУРНАТА И ОБРАЗОВАТЕЛНА КАУЗА В КОНЦЕРТИТЕ НА „КЛАСИКАРТ“

Кристиана Михайлова

THE CULTURAL AND EDUCATIONAL SIGNIFICANCE OF „CLASSICART“ CONCERTS

Kristiana Mihailova

Резюме:

КласикАрт струнен квартет и ансамбъл е създаден през 2017 г. от съмишленици, блестящи солисти, концертмайстори и водачи във водещи симфонични оркестри в София. Понастоящем ансамбълът е в състав: Калина Христова – цигулка, концертмайстор на Софийска филхармония, Галина Любенова – цигулка, Симфоничен оркестър на БНР, Евгения Бааджиева-Димова – виола, помощник-водач на виолите в Симфоничен оркестър на БНР и Кристиана Алипиева Михайлова – виолончело, помощник-концертмайстор на виолончелите в Софийска филхармония, Явор Добрев – кларинет, водач на кларинети в Софийска опера и балет и Михаил Михайлов – валдхорна, първи валдхорнист на Софийска филхармония.

Концертите на КласикАрт са концептуални спектакли с музика, слово, художествено осветление и тематичен надслов. Тяхната основна цел е да стимулира развитието и реализацията на младите български музиканти на родния подиум. Този иновативен проект, в който съставът представя млади и талантливи дарования, нарекохме „Настоящето среща бъдещето“. Младите музиканти са медиатори, без които е невъзможно съществуването на националното музикално изкуство – един от важните елементи във възпитанието на всеки човек и на обществото като цяло. Наред с добрите кадри, страната ни има утвърдени традиции в музикалното образование, но „пазарът“ на музикални специалисти е вече отворен и в него навлизат добри млади изпълнители от Азия, Европа и други места. Затова за КласикАрт е належащо тенденцията за насърчаване на младите изпълнители в България да съвпада в пълна степен с приоритетите на световните културни програми. Известно е, че е повечето престижни световни конкурси за инструменталисти, както и в най-реномираните учебни заведения за професионално музикално образование, ансамбловото музициране е включено в изпитната програма на кандидатите. Това се прави с оглед на по-разширената и многопрофилна подготовка на подрастващите музиканти, както и за тяхната успешна реализация.

Ключови думи:

КласикАрт; музика; цигулка; виола; виолончело; контрабас; пиано; струнен квартет; ансамбъл; камерна музика; образователни концерти; млади таланти

Abstract:

ClassicalArt String Quartet and Ensemble was established in 2017 by a group of talented soloists, leaders, and concertmasters from prominent symphony orchestras in Sofia. The ensemble presently comprises: Kalina Hristova is the concertmaster of the Sofia Philharmonic Orchestra. Galina Lyubenova plays in the symphony orchestra of the Bulgarian National Radio. Evgenia Baadjieva-Dimova is an assistant and viola leader of the Bulgarian National Radio Symphony Orchestra. Kristiana Alipieva Mikhailova is principal cellist assistant in the Sofia Philharmonic Orchestra. Yavor Dobrev is the clarinet leader at the Sofia Opera and Ballet, while Mikhail Mikhailov serves as the principal French horn player for the Sofia Philharmonic.

ClassicArt concerts are conceptual performances that incorporate music, spoken word, artistic lighting, and a unique title. Our main objective is to promote the growth and development of young Bulgarian musicians in our country. This innovative project, in which the ensemble showcases young and talented musicians, is called 'Present meets Future'. Young musicians play a crucial role as mediators in the creation of a thriving musical art, which is an essential component of education for individuals and societies as a whole. Our country has a strong tradition of music education and a talented pool of personnel. However, the music job market is highly competitive, with many talented young musicians entering from Asia, Europe, and other regions. Therefore, ClassicArt values the trend of encouraging young performers in Bulgaria as it aligns with the priorities of world cultural programmes. Ensemble music-making is included in the examination programme of candidates in most of the world's prestigious competitions for instrumentalists and renowned institutions for professional music education. This is done to better prepare adolescent musicians for success in their specialized field.

Keywords:

ClassicArt; music; violin; viola; cello; double bass; piano; string quartet; ensemble; chamber music; educational concerts; young talents;

Ярко доказателство за образователната и културна насоченост на проекта „Настоящето среща бъдещето“ е неговото мото. Той се зароди в Математическата гимназия в София през 2017 г., където с активното участие

на преподаватели по музика, родители и младежи, които се занимават паралелно с математика и с музика, заедно създадохме Класическо музикално общество. Целта му беше да подкрепи талантливите ученици от СМГ, които свирят на музикални инструменти, като им осигурим сцена и стимул за бъдещо творческо развитие. Всеки музикант и човек на изкуството е наясно с огромната полза, която има от срещата и обучението при утвърден педагог и практикуващ изпълнител.

След тези успешни първи стъпки на концертните изяви на КласикАрт с младежи от Математическата гимназия, занимаващи се сериозно с изпълнителско изкуство, започват първите срещи на сцената на камерна зала „България“. Партньорството ни с младото поколение музиканти запозна да се разширява и допълнително привлякохме изявени таланти от средните и висшите учебни заведения по изкуства, чиито висок потенциал несъмнено вдъхваше особено високи надежди.

Първият такъв концерт осъществихме с пианиста Георги Черкин, който направи аранжимент на „Годишните времена“ на Чайковски за пиано и симфоничен оркестър. Идеята на самата обработка е много интригуваща, тъй като партията на пианото остава непроменена, а оркестърът допълва музикалната фактура с темброва пространственост, експлозивност, цветове и нюанси. Концепцията на самата оркестрация е и да бъде логично построена като завършена творба със собствена музикална естетика, базирана върху това, което като тематизъм се провежда в партията на пианото. По този начин комбинацията от пиано и оркестър представя музикалните идеи още по-въздействащо, вдъхновяващо и магично, което е подходящо за изпълнение в големи зали. Интересът към този аранжимент продължава и Георги Черкин получи покана да го преоркестрира за пиано и струнен оркестър. Последваха много участия в различни градове и с различни оркестри.

През 2022 г. Георги Черкин получи покана от КласикАрт квартет да направи нов аранжимент на „Годишните времена“ за пиано и струнен квартет, така че част от пиесите да включват валдхорна. Предизвикателството бе прието и пианистът създаде най-новата си версия на аранжимента, която изпълни съвместно с КласикАрт на концерт в Камерна зала „България“, озаглавен „Пролетен бал“. Някои от пиесите бяха тотално преаранжирани, дори една от

тях беше в изпълнение на соло чело, пиано и щрайх. Интересното в този концерт бе, че участваха млади таланти, които се включиха в някои от пиесите, като за първи път ги изпълняваха съвместно с ансамбъла. Концертът беше посветен изцяло на музиката на Чайковски, като пианистът бе приготвил и специални нови аранжimenti за младите таланти на пиеси като „Стара френска песен“, „Сладки мечти“ и „Захарната фея“ из балета „Лешникотрошачката“, която изпълнихме на бис с всички участници в концерта.

Тези колаборации предоставят възможност на талантлив млади изпълнители да почерпят опит и да се вдъхновят от съвместната работа с музиканти-професионалисти, защото това им открива много нови хоризонти. В КласикАрт често цитираме Ралф Уолдо Емерсън, който казва: „Истинският учител е този, който може да направи трудните неща лесни“. Ние от КласикАрт с нестихващ труд, постоянство и внимание към всеки детайл, репетираме с младите таланти в екип с техните преподаватели. В дните на репетиции младите дарования добиват ценен опит в камерната музика, която може да се нарече най-сложния жанр на класическата музика. Камерното музициране е различно от соловото изпълнение и свиренето в оркестър. За участие в един малък състав се изискват съвсем различни умения и реакции. Отсъствието на диригент несъмнено допълнително затруднява изпълнението на сложните партитури.

Точно тук идва и ролята на музикантите от КласикАрт, които, предавайки своя богат опит, много допринасят в развитието на младите музиканти. За камерния изпълнител не е достатъчно само да подготви добре своята партия. Необходимо е да познава добре останалите партии в произведението – било то трио, квартет, квинтет, секстет, септет, октет и т.н. КласикАрт работи с новите таланти и ги учи на оптимизирано четене на цялостната партитурата, освен техните индивидуални щимове, ориентира ги в гласоводенето на различните партии на инструментите в камерната творба. По време на репетициите с ансамбъла децата придобиват умения на работа в изпълнителска формация. Работи се за динамичен баланс, за интонация, за качествен звук, за щрихи и стилови особености. Дарованията придобиват умения и знания кое е важното и водещото в камерното музициране, придобиват специфични реакции – във всеки един момент да слушат развитието на различните мелодични линии в

състава и в веднага да съобразяват своето изпълнение с останалите участници. Това обогатява техния опит и трупат познания, които при всяко положение ще им бъдат от полза в бъдещата им кариера и, разбира се, за изграждането им като професионалисти.

Тук трябва да се отбележи пълната подкрепа от страна на преподавателите на тези млади наши колеги; доверието, което те гласуват на ансамбъла и благодарността им за шанса, който получават техните ученици, с цел добиването на ценен опит в голямото изкуство. Накрая пътят на себеусъвършенстване се увенчава с така очаквания от всички участници (и най-вече родители) концерт. Толкова извисяващо за духа и таланта на тези млади изпълнители е рядката възможност да свирят в една от най-добрите зали за камерна музика в София – Камерна зала „България“.

Следващият концерт от проекта „Настоящото среща бъдещето“, който интригува с представянето на оригинални, виртуозни аранжimenti, създадени специално за състава КласикАрт, беше под наслов „Сто години Пиацола“. Световноизвестна е интерпретацията на „Либертанго“ на прочутия виолончелист Йо Йо Ма, която е включена в албума му „Душата на тангото“. За същия този концерт българският композитор и аранжор Слави Димов направи специален аранжимент за КласикАрт, добавяйки маримба към струнения състав.

Сред най-често изпълнявани концертни творби в последно време на Пиацола по света, а отскоро и у нас, са „Годишните времена на Буенос Айрес“ (Cuatro Estaciones Porteñas) – четири композиции в стил танго, създадени по различни поводи между 1965 г. и 1970 г. В периода 1996–1998 г. руският композитор Леонид Десятников прави парафраза на „Годишните времена на Буенос Айрес“ за цигулка и струнен оркестър, като във всяка част са включени цитати от „Годишните времена“ на Вивалди. Но съобразявайки се с различията на сезоните в северното и южното полукълбо, например, във „Verano Porteño“ („Лято“), авторът е добавил елементи от „L’Inverno“ („Зима“) на Вивалди. На концерта „Сто години Пиацола“ КласикАрт изпълниха „Годишните времена на Буенос Айрес“ в интерпретацията на Лора Маркова – цигулка, в аранжимент,

създаден специално за КласикАрт – и този път отново от българския композитор Слави Димов, който преди това бе представил транскрипцията си за соло цигулка, струнен квартет, маримба, китара, кларинет и валдхорна.

Верни на мисията да подпомагат, подкрепят и развиват талантливите деца, следващият интересен концерт от проекта „Настоящето среща бъдещето“ бе авторският дебют на композиторката Петя Тончева, неразривно свързан с българските фолклорни ритми. Нейните пиеси „Рагтайм“, „Прекалено лично“, „Па така“ и „През три, на четири“ са един цветен букет от неравноделни ритми и танцувални характеристики, поднесени в бравурно темпо, което само по себе си се оказва предизвикателство за младите музиканти в технично отношение. Наситената музикална фактура изпъква с допълнително обогатената и модерна, джазова хармония, остър мелодичен рисунък, наситен с весели жизнерадостни нотки.

Освен с проекта „Настоящето среща бъдещето“, КласикАрт интригуват с представянето на премиерни творби от българските композитори – на Лазар Николов, Васко Абаджиев, Румен Бояджиев-син, Слави Димов, Петя Тончева и много други. От поредицата концерти с произведения от български автори ще отбележим концертната програма по случай „95 години от рождението на цигулковия виртуоз и композитор Васко Абаджиев“. След неговите „Шакона“ за пиано, Капризи за соло цигулка и Соната за цигулка и пиано, прозвучали в камерна зала „България“ през 2019 година, камерен ансамбъл КласикаАрт отвори пространството за квартетната музика на маестро Абаджиев с премиерни изпълнения на Струнен квартет в С Dur, Фантазия и Анданте за струнен квартет и Алегро за струнен квартет. Камерната музика на композитора се характеризира с дълбок психологизъм, бликаща жизнерадост, както и с широка емоционална амплитуда на музикалното преживяване – от изповед, молитва и копнеж до оптимизъм.

Следва нова творческа реализация – премиерата на „Катарзис за струнен квартет и валдхорна“ на композитора Слави Димов. Произведението представлява струнно-духов секстет. Той е създаден специално за КласикАрт

ансамбъл. Музикалният език на секстета можем да го причислим към най-отчетливите музикални образци на XX и XXI век, а по своята същност това е едно философско и емоционално произведение, кореспондиращо с малко по-отдалечени епохи. Създадено е като тричастен цикъл, където частите са не чак толкова контрастни помежду си, колкото допълващи се и изграждащи цялостното развитие на творбата. Развивайки и разработвайки различните изразни средства, особено внимание можем да отделим на мотивите и ритмичните групи, хармоничните и полифонични блокове, които са разположение в средата на сложни, симетрични дялове с много оси на транспозиции, а хармоничният език е обединяващият фактор и той поставя слушателя в напрежение почти през цялото произведение. Вдъхновен от различни моменти от живота си, композиторът посвещава това произведение на съпругата си.

Струнен квартет и ансамбъл КласикАрт през годините изгради успешно своето име. Новата творческа покана за премиерно изпълнение бе на Първи струнен квартет и Метаморфози за струнен квартет, кларинет и валдхорна на композитора Румен Бояджиев. Първата част на струнният квартет на Бояджиев „Mea Culpa” (Вината е моя) третира човешката самота във всички нейни аспекти, както и чувството за вина, че би могло нещо да се промени, но моментът е пропуснат, шансът е проигран. В музиката е заложена сдържана сантименталност, тъга, на места дори и романтизъм по погубения идеал. Изпълнява се свободно, с въздух, опитвайки се да изкара наяве толкова много емоции, които в днешно време самите ние стаяваме дори от себе си. На места се прокрадва и нотка на страх. Страх от самите нас, страх от бъдещето, от утрешния ден. И въпреки това надеждата не е погубена. Посланието във втората част „Canes timidi vehementius” (Страхливите кучета лаят по-свирепо, отколкото хапят) е ясно диференцирано – абсурдът на днешното общество, възцаряването на плебея и неговите навици, виждания и възприятие за света. Музиката е силно подигравателна, саркастична, язвителна, охулваща и агресивна, илюстрираща образа на модерния простак. Тя изразява амбициозния мошеник, лъжец и крадец, който властва над нас, а съзидателният, мислещият и можещ човек е набутан в ъгъла и като къртица се подава едва тогава, когато е сигурен, че няма да го видят. Щрихите, динамиката и интонацията засилват драматизма. Третата част „Pulvis et Umbra sumus” (Ние сме прах и сянка) е своеобразен финал, апогей на човешката същност и страдание при липсата на любов и вяра в Бога.

Не случайно струнен квартет КласикАрт е поканен от „Лятна академия на изкуствата“ гр. Бургас да реализира концерт на фестивала по повод „Сто години от рождението на композитора Лазар Николов“. Събитието се осъществи през октомври 2022 г. и с авторска музика отбеляза юбилея на този титан на българското композиторско майсторство. На фестивала КласикАрт изпълни премиерно Третия струнен квартет на маестрото. Това е едночастна творба, която представя драматургичното майсторство и виртуозния размах на автора. Той е посочил различни темпа в рамките на формата, в която се открояват четири дяла, последвани от бавен финал. Първият дял се характеризира със своята полифонична фактура, характерна за стила на късните 90-те години. В сравнително оформения втори дял във виолончелото в рамките на пет такта прозвучава „медитативна“ формула, построена върху тритонусов интервал. В бързия трети дял се редуват различни композиционни техники. Квартетът завършва с носталгична нотка, изпълнена от терцовите и секстови интервали.

Освен споменатите вече концерти, КласикАрт реализира програма с авторска музика на композитора Костадин Генчев под наслов „Петолиния и вдъхновения“. Произведенията са написани специално за този концерт – „Алегро вигорозо“ и Четири миниатюри за струнен квартет; „Фантазия Булгара“ за струнен квартет и вибrafон, „Из приключенията на баба Вандулка“ за струнен квартет, кларинет и валдхорна; „Росни ми росни, Росице“ за струнен квартет, кларинет, валдхорна, вокал, четири китари и контрабас; „Гъдуло-виоло-импресио“ за гъдулка и виола; „Източна балада“ за струнен квартет, контрабас и четири китари и накрая „Айришка мамалига“ за струнен квартет, кавал и контрабас. Идеята се заражда още през 2022 г. и на 14. октомври 2023 г. се осъществява концерта с музиката на Костадин Генчев. Произведенията са премиерни. Те са написани специално за този концерт. В него се експонират интересни съчетания на женския глас със струнните инструменти от квартета и класическите китари. Невероятно изразителната гъдулкова мелодия, която елегантно влиза между цигулките, виолата и виолончелото, така, сякаш е била създадена за това. Абстрактно звучене се търси в произведението за вибrafон и струнни. Експериментаторски подход в композиционното мислене има творбата, която е само за гъдулка и виола. В почерка на Костадин Генев винаги присъства българският фолклор, умело вплетен в класическата музика и придаващ висока естетическа стойност на произведенията.

КласикАрт струнен квартет и ансамбъл успешно включват в репертоара си произведения от различни епохи – от Барока, Класицизма, Романтиката и съвременното. За съвместни концерти с ансамбъла са канени имена от световна величина – известният австралийски композитор и пианист Иан Мънро, френската композиторка и пианистка с японски корени Юко Уебаяши, флейтистът Алексис Косенко, Таня Угринов – сопрано, Далия Врана – сопран, Доач Бездюс – пиано, Сесим Бездюс – цигулка, Марио Бобоцов – пиано, руският пианист Василий Илисавский, Людмил Ангелов – пиано, Георги Черкин – пиано, Евица Радевска – валдохорна (Сърбия), Вероника Тодорова – акордеон и много други. Чрез тези концерти КласикАрт се стреми да обогати културния музикален афиш на столицата и да предизвика по-широк кръг от публика да посети концертната зала България.

Членовете на КласикАрт квартет участват в журито на престижния Международен конкурс по съвременно лютнерство на името на Антонио Страдивари в Казанлък, юни 2018 г., с председател Флориан Леонхард (Англия). Съставът има участия на Новогодишния музикален фестивал, София; Моцартови празници, Правец; Седмица на камерната музика „Константин Илиев“, Добрич и „Сцена на вековете – поглед към бъдещето“ – Царевец, В. Търново. Съставът активно записва на живо своите концертни изяви по мюзикъли съвместно с детската вокална група „Бон-Бон“.

С подкрепата на Софийската филхармония КласикАрт вече седма година развива своята концертна дейност в храма на камерната музика – камерна зала „България“. Културният и образователен профил на Камерен ансамбъл „КласикАрт“ като форма и съдържание предлага високо професионално ниво, променя мисленето и битието на най-важната за развитието на едно общество страна – общностите на младите хора, като ги превръща не в потенциални емигранти, а в хора с богата душевност. Светът става различен, когато навличаш в изкуството чрез онзи, които го носят у себе си. С концертите си КласикАрт формира естетическия вкус на новото поколение, уверено следва своята кауза и продължава да привлича, както изтъкнати музиканти, така и млади таланти, заставайки рамо до рамо с тях, отваряйки им хоризонти един ден те самите да се издигнат до големите имена в изкуството на Родината ни и да се превърнат в носители на духовни ценности и културни послания.

Списък на децата, взели участие като изпълнители в концертите на КласикАрт

София Митрова, Филип Ангелов и Марио Бобоцов, НМУ „Любомир Пипков“, София, от класа по пиано на Милка Митева

Ивайло Василев, НМУ „Любомир Пипков“, София, от класа по пиано на проф. Борислава Танева

Мерт Дерменджиев, НМУ „Любомир Пипков“, София, от класа по пиано на Цвета Кунчева

Никол Самарева, НМУ „Любомир Пипков“, София, от класа по арфа на Кохар Андонян

Лора Маркова, Кай Орлинов, Диана Чаушева, Киара Николова, Далия Чолакова, НМУ „Любомир Пипков“, София, от класа по цигулка на Благородна Танева

Камен Величков, НМУ „Любомир Пипков“, София, от класа по виола на Стефания Янкова

Сибила Петрова и Зара Кушева, НМУ „Любомир Пипков“, София, от класа по виолончело на Даниела Черпокова

Дария Русева, НУМТИ „Добрин Петков“, Пловдив, от класа по виолончело на Юлия Марковска

Сара Пейчева, Боян Еленков и Аника Димитрова, НМУ „Любомир Пипков“, София, от класа по контрабас на Свобода Боздуганова

Георги Димитров, студент в Университета за музика и сценични изкуства, Грац, Австрия, от класа по китара на проф. Паоло Пегораро

Момчил Кехайов, НУМТИ „Добрин Петков“, Пловдив, от класа по китара на Костадин Динков

Димитър Костадинов, НМУ „Любомир Пипков“, София, от класа по класическа китара на Цветан Андреев.

Сара Чакърова и Майа Голева, НМУ „Любомир Пипков“, София, от класа по ударни инструменти на Мария Палиева

Ясен Владимиров, НМУ „Любомир Пипков“, София, от класа по ударни инструменти

на Мирослав Димов

Далия Врана, НМУ „Любомир Пипков“, София, от класа по оперно пеење на Росица Вълканова

Белослава Бочева, Аксиния Страхилова и Беата Атанасов, НМУ „Любомир Пипков“, София, от класа по флейта на Кремена Ачева

Виктор Теодосиев, НМУ „Любомир Пипков“, София, от класа по валдхорна на проф. Владислав Григоров

Александър Маджаров, НМУ „Любомир Пипков“, София, от класа по валдхорна на Красимир Костадинов

Алекс Стойнев, НМУ „Любомир Пипков“, София, от класа по саксофон на Явор Гайдов

ДЕЦА С ИЗЯВЕН МУЗИКАЛЕН ТАЛАНТ, КОИТО НЕ СА ОТ МУЗИКАЛНИ УЧИЛИЩА

Светлозар Димитров, ученичк от класа по пиано на Павлина Радионова

Тиан Юан, ученичк от класа по цигулка на Катя Драмалиева

Алина Михайлова, ученичка от класа по виолончело на Даниела Черпокова

Кристин Добриянова, ученичка от класа по пиано на Петя Веселинова

Виктория Асенова, ученичка от вокалната школа на Светлана и Емил Струнджеви

За автора:

Кристиана Михайлова е създател и артистичен директор на КласикАрт струнен квартет и ансамбъл, концертмайстор на Кантус Фирмус и помощник концертмайстор на виолончелите на Софийска филхармония.

About the author:

Kristiana Mihailova is the founder and artistic director of the ClassicArt String Quartet and Ensemble. She is also the director of Cantus Firmus and principal cellist assistant of the Sofia Philharmonic.